48 hónap / 48 levél / 48 új kezdet

3/48 Köztársaság és elnöke

Összefoglaló

Június 22-én a kormány közétette azt az Alaptörvény-módosítási javaslatot, amely révén elmozdítja Sulyok Tamást a köztársasági elnöki pozíciójából. A javaslat szerint az új elnököt legfeljebb öt évre az eddigieknek megfelelően a parlament választja. Mindeközben a hatalmi összefonódások lebontása érdekében megszüntetnék a köztársasági elnök azon jogköreit, amelyek szerint ő nevezi ki egyes, elvileg független intézmények vezetőit. A kormányváltás után gyorsan benyújtott alkotmánymódosítás a működőképes alkotmányos demokrácia helyreállítása érdekében születik. A kormány ígéretet tett arra, hogy szeptembertől alkotmányozási folyamat indul a magyar társadalom bevonásával és a közmegegyezéses folyamat végén népszavazással fogják az új alkotmányt megerősíteni, amely a köztársasági elnök jövőbeni szerepét és funkcióit is rögzítené. Ennek a folyamatnak el kell indulnia ahhoz, hogy a köztársasági elnök a jövőben olyan közméltóság legyen, amely valóban a teljes nemzetet képviseli és a nemzet egységét fejezi ki, beleértve a kisebbségeket és hátrányos helyzetű csoportokat, valamint funkcióiban nem pusztán őrködik az államszervezet demokratikus működése felett, de meg is akadályozhatja a demokrácia és a jogállam lebontási kísérleteit.

Előzmények

A Fidesz-KDNP az Alaptörvény életbe léptetésével megszüntette a Magyar Köztársaságot, kitörölve az ország nevéből a Köztársaság elnevezést (https://www.facebook.com/share/v/1Hiudx8PW4/). A Köztársaság kifejezés kitörlése hazánk nevéből erős és szimbolikus üzenet volt. A köztársaság szó ugyanis arra utal, hogy az államhatalom végső forrása az állampolgárok összessége - és nem Orbán Viktor vagy a NER.

Némileg abszurd módon a Köztársaság ment, de a köztársasági elnök intézménye maradt Magyarországon. A Fidesz-KDNP által tákolt Alaptörvény szövege szerint a köztársasági elnök Magyarország államfője, aki „**kifejezi a nemzet egységét, és őrködik az államszervezet demokratikus működése felett”**. A Fidesz-KDNP által kinevezett báb köztársasági elnökök, beleértve Sulyok Tamást, ezeknek az alapfunkcióknak semmiképp sem feleltek meg, sőt, tevékeny segítséget nyújtottak a demokrácia lebontásához.

Mivel a demokrácia helyreállításának jelenleg gátja a jelenlegi, pártszimpátia alapján kinevezett báb köztársasági elnök, ezért a magyar kormány alkotmányos elmozdítását indítványozta.

Mire van szükség?

Szükség van arra, hogy hazánk újra Magyar Köztársaság legyen, ahol a hatalom végső birtokosa a nép. Ennek megfelelően a köztársaság elnökének a nép akarát kell érvényesítenie és képviselnie, egyben ki kell fejeznie a nemzet egységét, aktívan védelmeznie kell a demokráciát és a demokratikus intézményrendszer működését.

Ebből következően (és az érvényben lévő szabályozás szellemiségével megegyező módon) a köztársasági elnöknek biztosítania kell a demokrácia működését a Magyar Köztársaságban. Garantálnia kell, hogy szabad és demokratikus választásokat tartsanak legfeljebb négy évente. Össze kell hívnia a szabadon választott Országgyűlést és a választások eredményének függvényében fel kell kérnie az Országgyűlés többségének vélhető támogatásával rendelkező miniszterelnökjelöltet a kormányalakításra. Biztosítania kell, hogy patthelyzet eredmény esetén is az ország működőképes maradjon, ezért aktívan segítenie kell a többséget képviselő kormány, vagy végső esetben egy kisebbségi kormány felállítását. Az Országgyűlés feloszlatását akkor és csak akkor rendelhetné el, ha az elhúzódó kormányalakítási tárgyalások sikertelenül járnak vagy ha erre az Országgyűlés kétharmados többsége javaslatot tenne. Ezt a döntését az Alkotmánybíróság véleményezné, és amennyiben nem tartja kielégítőnek, a köztársasági elnököt további tárgyalásokra kérné fel a patthelyzet kezelésére. A köztársasági elnök nem blokkolhatná a kormányalakítást. Ennek garantálásához az új Alkotmányban ellensúlyt kell képezni, például az Alkotmánybíróság kontrolljával.

A köztársasági elnök intézményének megfelelő választ kell adnia alkotmányos válság esetére és abban az esetben, ha a választott kormány visszaél hatalmával, például ha indokolatlanul rendeleti kormányzást vezet be, ha azt indokolatlanul hosszabb ideig fenntartja, leépíti a demokratikus intézményrendszert vagy a törvényalkotást, esetleg megpróbálkozik a független igazságszolgáltatás vagy az ellensúlyt képező intézmények hatalmi befolyásolásával. Ezekre az esetekre az új Alkotmányban a köztársasági elnök számára megfelelő beavatkozási eszközöket kell biztosítani, például a demokráciát leépítő törvénykezés alkotmányos vétója formájában vagy az ilyen irányú rendeletek Alkotmánybíróság által véleményezett és ellenjegyzett megsemmisítésének lehetőségével.

A köztársasági elnök olyan közméltóság kell legyen, aki a teljes nemzetet képviseli, beleértve a kisebbségeket és hátrányos helyzetű csoportokat, a választójoggal nem bíró magyar állampolgárokat (pl. gyermekeket), és a határon túl élő magyarokat is. Ezt a kívánalmat kifejezné és a hagyományoktól nem szakadna el, ha a köztársasági elnök jelölésekor az Országgyűlésben ezeket a szempontokat a képviselők figyelembe vennék, és az Országgyűlés jelöltjei közül a köztársasági elnököt közvetlenül a választópolgárok választanák.

Ezekből a kívánalmakból a köztársasági elnök hasonló tevékenysége következik, mint amit a jelenlegi Alaptörvény rögzít, bizonyos területeken (különösen a demokrácia védelmének tekintetében) a jelenleginél nagyobb, más területeken (különösen az kinevezések kapcsán) a jelenleginél kisebb jogkörrel.

Konkrét javaslat

- Az Alkotmány első pontja rögzítse, hogy:
    a. hazánk neve Magyar Köztársaság.
    b. A Magyar Köztársaság az Európai Unió része.
    c. A Magyar Köztársaság demokratikus jogállam, államformája köztársaság, amelyben a közthatalom forrása a nép. A nép hatalmát választott képviselői útján és közvetlenül gyakorolja.
- Az Alkotmány rögzítse, hogy a Magyar Köztársaság államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, figyeli és garantálja a Magyar Köztársaság demokratikus működését.
- Az Alkotmány rögzítse a köztársasági elnök erkölcsi és jogi felelősségét a demokrácia védelme kapcsán.
- Az Alkotmány rögzítse, hogy a köztársasági elnök megbizatása öt évre szól és legfeljebb egy alkalommal újraválasztható. A köztársasági elnöki pozíciót csak büntetlen előéletű magyar állampolgár töltheti be, aki megválasztása idején legalább 35 és legfeljebb 75 éves.
- Az Alkotmány rögzítse a köztársasági elnök kétlépcsős választását. A kétlépcsős választás megőrzi a jelenlegi hatalmi egyensúlyt az Országgyűlés és a köztársasági elnök között, ugyanakkor garantálja, hogy a köztársasági elnök kifejezze a nemzet egységét és képviseletét. Az első lépcsőben az Országgyűlés tagjai jelölhetnének köztársasági elnökjelölteket. Nyílt vita után az Országgyűlésben szavazásra kerülne sor, ahol minden képviselő legfeljebb egy jelöltre adhatná a szavazatát. A két legtöbb szavazatot kapott jelölt közül a választópolgárok érvényességi küszöb nélkül, többségi szavazással döntenék el, hogy ki legyen a köztársasági elnök.
- Az Alkotmány rögzítse, hogy a köztársasági elnök őrködik afelett, hogy az Országgyűlés által hozott törvények összhangban legyenek az alkotmánnyal, ne csorbítsák az alapjogokat és az ország demokratikus működését. Az Alkotmány sorolja fel azokat az eszközöket, amelyekkel a köztársasági elnök rendelkezhet a demokráciát csorbító törvénykezés megfékezésére. A köztársasági elnök számara lehetőségeket kell biztosítani, hogy a demokráciát leépítő törvénykezéssel szemben alkotmányos vétóval éljen és a kifogásolt törvényeket és rendeleteket az Alkotmánybíróság véleményezése és ellenjegyzése után megsemmisíthesse.
- Az Alkotmány ne rögzítse, hogy a köztársasági elnök a haderő parancsnoka, hiszen ilyen irányú kvalitásokkal nem feltétlenül rendelkezik. Ugyanakkor kerüljön az Alkotmányba, hogy a köztársasági elnöknek sürgős eljárásban kell véleményeznie hadüzenet küldését, hadiállapot, rendkívüli állapot, vagy veszélyhelyzet kihirdetését. Ezekkel szemben a köztársasági elnök vétóval élhessen.
- Az Alkotmány ne rögzítse a köztársasági elnök olyan kinevezési és kitüntetési jogait, amelyek jelenleg az Alaptörvényben szerepelnek és a köztársasági elnök alapfunkcióiból nem következnek.
- Az Alkotmány hagyja meg a köztársasági elnök kegyelmi jogát, de azt kizárólag politikai alapon elítéltek kapcsán gyakorolhassa.
- A demokratikus intézményrendszer működése, különösen a politika és a bűnözés összefonódásának megakadályozása érdekében szükséges lenne a köztársasági elnök jogkörét kiterjeszteni a választott képviselők mentelmi joga kapcsán. A maffia-szerű működés elkerülése érdekében az Alkotmány rögzítse, hogy a kormánytagok és képviselők mentelmi joga

felfüggeszthető legyen akkor is, ha azt az Országgyűlés többsége nem támogatja, de az igazságszolgáltatástól érkező ilyen irányú megalapozott kérelmet a köztársasági elnök indoklással ellátva aláírja.

Ideális forgatókönyv

A köztársasági elnök mostani cseréje egy szükséges gyors intézkedés a kormány részéről, amely nem váltja ki a köztársasági elnök alkotmányos szerepéről szóló vitát, az új Alkotmány szövegezését és elfogadását, legkésőbb 2027 folyamán. A köztársaság újjáépítése érdekében szükség van az államfő választásának, feladatainak és hatalmának elvi és gyakorlati körvonalazására. A modern és demokratikus Magyar Köztársaság nem szakadhat el attól a közjogi berendezkedéstől, amelyben a köztársasági elnök szerepe alapvetően formális. Ugyanakkor az új Alkotmány szövegszerűen és konkrét eszköztárral biztosítja, hogy a köztársasági elnök ne lehessen báb legyen egy szűk politikai elit kezében, hanem a demokrácia működésének fontos garanciája, valamint a társadalmi igazságosság, egyenlőség és a szabadságjogok érvényesülésének tényleges őrzője legyen.

Hivatkozások:

https://www.facebook.com/share/v/1Hiudx8PW4/

https://hvg.hu/itthon/20260622_sulyok-tamas-koztarsasagi-elnok-eltavolitas-alaptorveny-modositas-magyar-peter-parlament